

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

20 decembrie 2017 *

„Recurs – Ajutoare de stat – Televiziune digitală – Ajutor pentru utilizarea televiziunii digitale terestre în regiunile îndepărtate și mai puțin urbanizate – Subvenție în favoarea operatorilor de platforme de televiziune digitală terestră – Decizie prin care măsurile de ajutor sunt declarate în parte incompatibile cu piața internă – Noțiunea «ajutor de stat» – Avantaj – Serviciu de interes economic general – Definiție – Marjă de apreciere a statelor membre”

În cauzele conexe C-66/16 P-C-69/16 P,

având ca obiect patru recursuri formulate în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introduse la 5 februarie 2016,

Comunidad Autónoma del País Vasco,

și

Itelazpi, SA, cu sediul în Zamudio (Spania) (C-66/16 P),

Comunidad Autónoma de Cataluña,

Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI), cu sediul în Hospitalet de Llobregat (Spania) (C-67/16 P),

Navarra de Servicios y Tecnologías SA, cu sediul în Pamplona (Spania) (C-68/16 P),

Cellnex Telecom SA, fostă Abertis Telecom SA, cu sediul în Barcelona (Spania),

Retevisión I SA, cu sediul în Barcelona (Spania) (C-69/16 P),

reprezentate de J. Buendía Sierra, de A. Lamadrid de Pablo și de M. Bolsa Ferruz, abogados,

recurente,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de P. Němečková, de É. Gippini Fournier și de B. Stromsky, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

* Limba de procedură: spaniola.

SES Astra SA, cu sediul în Betzdorf (Luxemburg), reprezentată de F. González Díaz, de V. Romero Algarra, abogados, și de F. Salerno, avocat,

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, domnii C. Vajda și E. Juhász, doamna K. Jürimäe (raportor) și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 septembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursurile formulate, Comunidad Autónoma del País Vasco (Comunitatea autonomă Țara Bascilor, Spania) și Itelazpi SA (cauza C-66/16 P) (denumite în continuare „recurentele în cauza C-66/16 P”), Comunidad Autónoma de Cataluña (Comunitatea autonomă Catalonia, Spania) și Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI) (cauza C-67/16 P), Navarra de Servicios y Tecnologías SA (cauza C-68/16 P) (denumită în continuare „recurenta în cauza C-68/16 P”), precum și Cellnex Telecom SA și Retevisión I SA (cauza C-69/16 P) (denumite în continuare împreună „recurentele”) solicită anularea:

- în cauza C-66/16 P, a Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 26 noiembrie 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco și Itelazpi/Comisia (T-462/13, denumită în continuare „Hotărârea T-462/13”, EU:T:2015:902);
- în cauza C-67/16 P, a Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 26 noiembrie 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña și CTTI/Comisia (T-465/13, denumită în continuare „Hotărârea T-465/13”, nepublicată, EU:T:2015:900);
- în cauza C-68/16 P, a Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 26 noiembrie 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías/Comisia (T-487/13, denumită în continuare „Hotărârea T-487/13”, nepublicată, EU:T:2015:899);
- în cauza C-69/16 P, a Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 26 noiembrie 2015, Abertis Telecom și Retevisión I/Comisia (T-541/13, denumită în continuare „Hotărârea T-541/13”, nepublicată, EU:T:2015:898) (denumite în continuare împreună „hotărârile atacate”),

prin care Tribunalul a respins acțiunile lor vizând anularea Deciziei 2014/489/UE a Comisiei din 19 iunie 2013 privind ajutorul de stat SA.28599 [(C 23/2010) (ex NN 36/2010, ex CP 163/2009)], acordat de Regatul Spaniei pentru extinderea televiziunii digitale terestre în zone îndepărtate și mai puțin urbanizate (cu excepția Castiliei-La Mancha) (JO 2014, L 217, p. 52, denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

- 2 Faptele aflate la originea litigiului au fost expuse de Tribunal la punctele 1-22 din hotărârile atacate. În măsura necesară prezentei proceduri, acestea pot fi rezumate după cum urmează:
- 3 Prezentele cauze privesc o serie de măsuri adoptate de autoritățile spaniole în cadrul trecerii de la radiodifuziunea analogică la radiodifuziunea digitală în Spania, pe întregul teritoriu spaniol, cu excepția Comunidad Autónoma de Castilla-La-Mancha (Comunitatea autonomă Castilia-La Mancha, Spania) (denumită în continuare „măsura în cauză”).
- 4 Regatul Spaniei a instituit cadrul de reglementare pentru promovarea procesului de trecere de la radiodifuziunea analogică la radiodifuziunea digitală, în special prin promulgarea Ley 10/2005 de Medidas Urgentes para el Impulso de la Televisión Digital Terrestre, de Liberalización de la Televisión por Cable y de Fomento del Pluralismo (Legea nr. 10/2005 de stabilire a unor măsuri urgente în vederea dezvoltării televiziunii digitale terestre, a liberalizării televiziunii prin cablu și de încurajare a pluralismului) din 14 iunie 2005 (BOE nr. 142 din 15 iunie 2005, p. 20562) și a Real Decreto 944/2005 por el que se aprueba el Plan técnico nacional de la televisión digital terrestre (Decretul regal 944/2005 de aprobare a Planului tehnic național privind televiziunea digitală terestră) din 29 iulie 2005 (BOE nr. 181 din 30 iulie 2005, p. 27006). Acest decret regal a impus organismelor naționale de radiodifuziune private și publice să se asigure că 96 % și, respectiv, 98 % din populație recepționează televiziunea digitală terestră (TDT).
- 5 Pentru a permite trecerea de la televiziunea analogică la TDT, autoritățile spaniole au divizat teritoriul spaniol în trei zone distincte, denumite „zona I”, „zona II” și, respectiv, „zona III”. Zona II, în discuție în prezentele cauze, cuprinde regiuni mai puțin urbanizate și îndepărtate, reprezentând 2,5 % din populația spaniolă. În această zonă, organismele de radiodifuziune, din lipsa interesului comercial, nu au investit în digitalizare, ceea ce a determinat autoritățile spaniole să instituie o finanțare publică.
- 6 În luna septembrie 2007, Consejo de Ministros (Consiliul de Miniștri, Spania) a adoptat programul național în favoarea trecerii la TDT al cărui obiectiv era de a ajunge la o rază de acoperire a populației spaniole de serviciul TDT similară celei de acoperire a acestei populații atinse de televiziunea analogică în anul 2007, respectiv peste 98 % din această populație și totalitatea sau cvasitotalitatea populației din Comunitățile autonome Țara Bascilor, Catalonia și Navarra (Spania).
- 7 Pentru a se atinge obiectivele de acoperire stabilite pentru TDT, autoritățile spaniole au prevăzut acordarea unei finanțări publice, în special pentru susținerea procesului de digitalizare terestră în zona II și, mai specific, în interiorul regiunilor comunităților autonome situate în această zonă.
- 8 În luna februarie 2008, Ministerio de Industria, Turismo y Comercio (Ministerul Industriei, Turismului și Comerțului, Spania) (denumit în continuare „MITC”) a adoptat o decizie destinată să amelioreze infrastructura de telecomunicații și să stabilească criteriile, precum și repartizarea finanțării acțiunilor desfășurate în favoarea dezvoltării societății informaționale în cadrul unui plan denumit „Plan Avanza”. Bugetul aprobat în temeiul acestei decizii a fost alocat în parte digitalizării televiziunii în zona II.
- 9 Această digitalizare s-a desfășurat în perioada iulie-noiembrie 2008. MITC a transferat în continuare fonduri către comunitățile autonome, care s-au angajat să acopere celelalte cheltuieli legate de operațiune cu propriile resurse bugetare.
- 10 În luna octombrie 2008, Consiliul de Miniștri a decis să aloce fonduri suplimentare pentru a extinde și a completa acoperirea TDT în cadrul proiectelor de trecere la digital care trebuiau să fie implementate în primul semestru al anului 2009.

- 11 Ulterior, comunitățile autonome au inițiat procesul de extindere a TDT. În acest scop, acestea au organizat licitații publice sau au încredințat această extindere unor întreprinderi private. În anumite cazuri, comunitățile autonome au mandatat comunele să realizeze extinderea menționată.
- 12 La 18 mai 2009, Comisia Europeană a primit o plângere din partea SES Astra SA, care viza o schemă de ajutoare din partea autorităților spaniole în favoarea trecerii de la televiziunea analogică la TDT în zona II. Potrivit SES Astra, această schemă cuprindea un ajutor nenotificat, susceptibil să creeze o denaturare a concurenței între platforma de radiodifuziune terestră și cea de radiodifuziune prin satelit.
- 13 Prin scrisoarea din 29 septembrie 2010, Comisia a informat Regatul Spaniei cu privire la decizia sa de a iniția procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE în ceea ce privește schema de ajutor în cauză pentru întregul teritoriu al Spaniei, cu excepția Comunității autonome Castilia-La Mancha, pentru care a fost deschisă o procedură separată.
- 14 Comisia a adoptat ulterior decizia în litigiu al cărei articol 1 din dispozitiv declară că ajutorul de stat acordat operatorilor platformei de televiziune terestră pentru implementarea, întreținerea și exploatarea rețelei de TDT în zona II a fost pus în aplicare cu încălcarea prevederilor articolului 108 alineatul (3) din TFUE și că este incompatibil cu piața internă, cu excepția celui care a fost acordat în conformitate cu criteriul neutralității tehnologice. Articolul 3 din dispozitivul acestei decizii dispune recuperarea respectivului ajutor incompatibil de la operatorii de TDT, indiferent de modul cum au obținut ajutorul, direct sau indirect.
- 15 În motivarea deciziei în litigiu Comisia a considerat, în primul rând, că diferitele acte adoptate la nivel central și acordurile încheiate între MITC și comunitățile autonome constituie baza schemei de ajutoare pentru extinderea TDT în zona II. În practică, comunitățile autonome au aplicat orientările guvernului spaniol privind extinderea TDT.
- 16 În lumina celor de mai sus, Comisia consideră că măsura în cauză constituie ajutor de stat în temeiul articolului 107 alineatul (1) din TFUE. În această privință, Comisia a arătat, mai exact, că autoritățile spaniole au prezentat doar cazul Comunității autonome Țara Bascilor pentru a invoca lipsa ajutorului de stat în conformitate cu condițiile stabilite de Curte în Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, denumită în continuare „Hotărârea Altmark”, EU:C:2003:415). Totuși, prima condiție din această hotărâre (denumită în continuare „prima condiție Altmark”), potrivit căreia, pe de o parte, întreprinderea beneficiară trebuie să fie efectiv însărcinată cu executarea unor obligații de serviciu public și, pe de altă parte, aceste obligații trebuie să fie clar definite, nu era îndeplinită, în opinia Comisiei. În plus, în lipsa asigurării celui mai scăzut cost în interesul general al respectivei comunități autonome, nici a patra condiție din hotărârea menționată (denumită în continuare „a patra condiție Altmark”) nu era îndeplinită.
- 17 În al treilea rând, Comisia a apreciat că măsura în cauză nu putea fi considerată ca fiind un ajutor de stat compatibil cu piața internă în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, în pofida faptului că această măsură a fost destinată să îndeplinească un obiectiv de interes comun bine definit și că exista o deficiență a pieței relevante. În opinia sa, din moment ce măsura în cauză nu respecta principiul neutralității tehnologice, ea nu era proporțională și nu constituia un instrument adecvat pentru a garanta acoperirea canalelor cu acces liber pentru rezidenții din zona II.
- 18 În al patrulea rând, Comisia a considerat că, în lipsa unei definiții suficient de precise a exploatării unei platforme terestre drept serviciu public, măsura respectivă nu putea fi justificată în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârile atacate

- 19 Prin cererile introductive depuse la grefa Tribunalului la 30 august 2013 (cauzele T-462/13 și T-465/13), la 6 septembrie 2013 (cauza T-487/13) și, respectiv, la 9 octombrie 2013 (cauza T-541/13), recurente au introdus acțiuni în anularea deciziilor în litigiu.
- 20 Printre motivele invocate în susținerea acțiunilor lor, toate recurente au formulat printre altele un motiv întemeiat pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 21 În hotărârile atacate, acest motiv a fost respins de Tribunal ca neîntemeiat.
- 22 În acest scop, Tribunalul a respins în special argumentația reclamantelor potrivit căreia măsura în cauză nu putea fi calificată ca ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE în lipsa acordării unui avantaj economic beneficiarilor, în măsura în care condițiile din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) erau îndeplinite.
- 23 Referitor la prima condiție Altmark, Tribunalul a statuat în hotărârile atacate că recurente nu au demonstrat că Comisia a considerat în mod eronat că, în lipsa unei definiții clare a serviciului de exploatare a unei rețele terestre drept serviciu public, această condiție nu era îndeplinită.
- 24 În această privință, Tribunalul a constatat că exploatarea rețelei de radiodifuziune a TDT în zona II nu a fost definită de statul membru în cauză ca serviciu de interes economic general (SIEG) în sensul dreptului Uniunii, nici la nivel național, nici la nivelul Comunității autonome a Țării Bascilor în acordurile interinstituționale încheiate cu aceasta.
- 25 În ceea ce privește celelalte comunități autonome decât cea a Țării Bascilor, Tribunalul a statuat că Comisia putea, în mod întemeiat, să constate în considerentul (114) al deciziei în litigiu că niciuna dintre comunitățile autonome pentru care autoritățile spaniole au invocat existența unui SIEG nu a prezentat o argumentație susceptibilă să demonstreze că exploatarea rețelei terestre era un serviciu public.
- 26 În schimb, la punctul 78 din Hotărârea T-462/13, (EU:T:2015:902), la punctul 79 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900) și la punctul 106 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), Tribunalul a statuat că, astfel cum arătau reclamantele în cauzele în care s-au pronunțat hotărârile respective, Comisia a săvârșit o eroare de drept constatând, cu titlu subsidiar, în considerentul (121) al deciziei în litigiu, existența unei erori vădite din partea autorităților spaniole în definirea unei anumite platforme pentru exploatarea rețelelor de radiodifuziune.
- 27 Cu toate acestea, Tribunalul a concluzionat că, deși Comisia a considerat în mod eronat că definirea unei anumite platforme pentru exploatarea rețelelor de radiodifuziune constituia o eroare vădită a autorităților spaniole, prima condiție Altmark nu era îndeplinită în lipsa unei definiții clare și precise a serviciului în cauză drept serviciu public, astfel cum a constatat Comisia în considerentele (119)-(125) ale deciziei în litigiu.
- 28 În ceea ce privește a patra condiție Altmark, la punctul 88 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902) și la punctul 123 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), Tribunalul a respins argumentația reclamantelor din cauzele în care s-au pronunțat hotărârile menționate în ceea ce privește existența unei pretense erori a Comisiei, în măsura în care aceasta a concluzionat în decizia în litigiu că respectiva condiție nu era îndeplinită.
- 29 La punctul 85 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900) și la punctul 63 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), Tribunalul a statuat însă, în prima dintre aceste hotărâri, că Comisia a săvârșit o eroare de drept și, în cea de a doua, că aceasta și-a încălcat obligația de motivare limitând examinarea respectării celei de a patra condiții Altmark doar la cazul Comunității autonome Țara Bascilor, deși era

conștientă de faptul că fuseseră lansate cereri de ofertă pentru extinderea acoperirii TDT în alte comunități autonome. Având în vedere caracterul cumulativ al condițiilor prevăzute de Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), Tribunalul a concluzionat că, în măsura în care prima condiție Altmark nu era îndeplinită, nu era necesar să se anuleze decizia în litigiu.

- 30 Întrucât niciunul dintre celelalte motive invocate de recurente nu a fost, pe de altă parte, primit, Tribunalul a respins în totalitate acțiunile în anulare ale recurentelor.

Concluziile părților

- 31 Prin recursurile formulate, recurentele solicită Curții:

- anularea hotărârilor atacate;
- pronunțarea unei hotărâri definitive în ceea ce privește acțiunile lor în anulare și anularea deciziei în litigiu și
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

- 32 Comisia și SES Astra solicită Curții respingerea recursurilor și obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată.

- 33 Prin Decizia Curții din 28 martie 2017, cauzele C-66/16 P-C-69/16 P au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la recursuri

- 34 În susținerea recursurilor formulate, recurentele invocă un motiv unic care este redactat în termeni similari în fiecare dintre aceste recursuri.

- 35 Acest motiv se întemeiază pe o eroare de drept în interpretarea articolului 14 TFUE, a articolului 107 alineatul (1) TFUE și a articolului 106 alineatul (2) TFUE, precum și a Protocolului nr. 26 la TFUE privind serviciile de interes general și a Protocolului nr. 29 privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre. Acest motiv se împarte în șase aspecte.

- 36 Primul aspect este întemeiat pe încălcarea limitei controlului erorii vădite în examinarea diferitor acte de definire și de atribuire a misiunii de SIEG. Al doilea aspect este întemeiat pe o eroare de drept întrucât hotărârile atacate ar fi limitat puterea de apreciere a statelor membre la modalitățile de prestare a SIEG conținute în definiția acestuia din urmă. Al treilea aspect este întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal în analiza dispozițiilor pertinente ale dreptului național pentru definirea SIEG. Al patrulea aspect este întemeiat pe o eroare de drept întrucât Tribunalul ar fi ignorat faptul că definirea și atribuirea misiunii de SIEG uneia sau mai multor întreprinderi pot fi efectuate prin intermediul mai multor acte. Al cincilea aspect este întemeiat pe o eroare de drept întrucât Tribunalul nu ar fi statuat că definirea și atribuirea misiunii de SIEG nu impun utilizarea unei formule sau a unei expresii specifice. Al șaselea aspect este întemeiat pe o eroare de drept întrucât Tribunalul ar fi înlăturat aplicabilitatea Protocolului nr. 29 privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre.

Observații introductive

Cu privire la admisibilitatea recursurilor

- 37 SES Astra arată că recursurile în ansamblul lor sunt inadmisibile, în măsura în care, prin intermediul motivului unic, recurențele, după caz, nu ar face decât să solicite Curții să controleze aprecierea situației de fapt și a elementelor de probă efectuată de Tribunal, fără să invoce în vreun moment denaturarea lor, sau ar omite să identifice părțile din hotărârile atacate care sunt contestate.
- 38 Fără să se aducă atingere examinării individuale a admisibilității aspectelor motivului unic al acestor recursuri, trebuie să se considere că respectivele recursuri nu pot fi considerate inadmisibile în ansamblul lor.
- 39 Astfel, cel puțin anumite aspecte ale motivului unic al acestor recursuri, pe de o parte, ridică probleme de drept în măsura în care contestă interpretarea de către Tribunal a primei condiții Altmark, precum și întinderea controlului jurisdicțional efectuat de acesta în privința condiției menționate și, pe de altă parte, identifică cu precizia impusă elementele criticate din hotărârile atacate.
- 40 În consecință, trebuie înlăturate argumentele prezentate de SES Astra pentru a susține că recursurile sunt inadmisibile în totalitate.

Cu privire la caracterul inoperant al motivului unic al recursului în cauzele C-66/16 P și C-68/16 P

- 41 Comisia arată că motivul unic al recursului în cauzele C-66/16 P și C-68/16 P este inoperant, în măsura în care privește încălcarea articolului 107 alineatul (1) TFUE. SES Astra consideră, la rândul său, că acest motiv este deopotrivă inoperant, în măsura în care privește încălcarea articolului 106 alineatul (2) TFUE.
- 42 Aceste părți susțin în esență că respectivul motiv nu este susceptibil să conducă la anularea Hotărârii T-462/13 (EU:T:2015:902), nici a Hotărârii T-487/13 (EU:T:2015:899), întrucât același motiv nu privește decât prima condiție Altmark. Or, având în vedere caracterul cumulativ al condițiilor prevăzute de Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), chiar dacă Curtea ar admite motivul unic al recursului, Tribunalul a validat aprecierea Comisiei în ceea ce privește neîndeplinirea celei de a patra condiții Altmark.
- 43 Recurențele în cauzele C-66/16 P și recurența în cauza C-68/16 P sunt de părere că, chiar în ipoteza în care a patra condiție Altmark nu ar fi îndeplinită, motivul unic este susceptibil să conducă la anularea Hotărârii T-462/13 (EU:T:2015:902) și a Hotărârii T-487/13 (EU:T:2015:899), întrucât Tribunalul s-ar fi întemeiat pe o pretinsă lipsă a unei definiri clare a SIEG pentru a confirma aprecierea Comisiei privind lipsa compatibilității ajutorului în lumina articolului 106 alineatul (2) TFUE.

– În ceea ce privește motivul unic în măsura în care este întemeiat pe încălcarea articolului 107 alineatul (1) TFUE

- 44 Este necesar să se amintească că o calificare ca „ajutor de stat” impune îndeplinirea în mod cumulativ a condițiilor menționate la articolul 107 alineatul (1) TFUE. Astfel, pentru calificarea ca ajutor de stat, această dispoziție implică printre altele existența unui avantaj acordat unei întreprinderi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 2015, EasyPay și Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, punctele 35 și 36, precum și jurisprudența citată).

- 45 În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, nu intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE, o intervenție a statului considerată a fi o compensație care reprezintă contraprestația unor servicii efectuate de întreprinderile beneficiare în executarea obligațiilor de serviciu public, astfel încât aceste întreprinderi nu profită, în realitate, de un avantaj financiar, iar intervenția respectivă nu are, așadar, ca efect plasarea acestora într-o poziție concurențială mai favorabilă în raport cu întreprinderile concurente (Hotărârea din 22 octombrie 2015, EasyPay și Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, punctul 45, precum și jurisprudența citată).
- 46 Cu toate acestea, pentru ca, într-un caz concret, o astfel de compensație să poată să nu fie calificată drept ajutor de stat, condițiile prevăzute la punctele 88-93 din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), trebuie să fie îndeplinite.
- 47 Astfel, în primul rând, întreprinderea beneficiară trebuie să fie însărcinată efectiv cu executarea unor obligații de serviciu public, obligații care trebuie definite în mod clar. În al doilea rând, parametrii pe baza cărora se calculează compensația trebuie stabiliți în prealabil, în mod obiectiv și transparent. În al treilea rând, compensația nu trebuie să depășească suma necesară acoperirii integrale sau parțiale a costurilor ocazionate de executarea obligațiilor de serviciu public. În al patrulea rând, nivelul compensației necesare trebuie determinat pe baza unei analize a costurilor pe care o întreprindere medie, bine administrată și dotată corespunzător pentru a putea respecta cerințele de serviciu public impuse, le-ar fi suportat pentru executarea acestor obligații.
- 48 Rezultă de aici că o intervenție a statului care nu răspunde uneia sau mai multor condiții dintre cele enumerate la punctul anterior din prezenta hotărâre este susceptibilă să fie considerată un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark, C-280/00, EU:C:2003:415, punctul 94).
- 49 Prin urmare, având în vedere caracterul cumulativ al condițiilor prevăzute de Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), faptul că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept considerând că una dintre aceste condiții nu este îndeplinită nu poate antrena anularea Hotărârii T-462/13 (EU:T:2015:902), nici pe cea a Hotărârii T-487/13 (EU:T:2015:899) dacă, pe de altă parte, Tribunalul a considerat, fără a săvârși o eroare de drept, că o altă condiție dintre acestea nu este îndeplinită.
- 50 În speță, este necesar să se arate că, la punctele 89 și 90 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), Tribunalul a respins primul aspect al primului motiv de anulare, întemeiat pe lipsa unui avantaj economic, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, pentru motivul că, în niciun moment, nu au fost îndeplinite cumulativ toate condițiile prevăzute de Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415). În această privință, s-a întemeiat pe o analiză a primei și a celei de a patra condiții Altmark, la finalul căreia a confirmat, la punctul 79 și, respectiv, la punctul 88 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), aprecierea Comisiei potrivit căreia aceste condiții nu sunt îndeplinite.
- 51 În mod similar, în Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), Tribunalul a apreciat prima și a patra condiție Altmark în cadrul analizei celui de al doilea motiv de anulare invocat de reclamanta în primă instanță, întemeiat pe încălcarea articolului 106 alineatul (2) TFUE. După ce a respins argumentele acestei reclamante referitoare la îndeplinirea acestor două condiții, Tribunalul a statuat, la punctul 126 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), că, dat fiind că condițiile din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), erau cumulative, Comisia nu a săvârșit nicio eroare de drept constatând, în primul rând, existența unui ajutor de stat, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE și, în al doilea rând, că acest ajutor nu este compatibil cu piața internă, în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE.

- 52 Or, în măsura în care motivul unic al recursului nu urmărește decât să conteste aprecierea Tribunalului în ceea ce privește prima condiție Altmark fără ca, pe de altă parte, să critice această apreciere în ceea ce privește a patra condiție Altmark, este necesar să se constate că acest motiv nu este în sine de natură să invalideze Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), nici Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899) în ceea ce privește existenței unui avantaj economic în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE și, prin urmare, să antreneze anularea acestor hotărâri.
- 53 În consecință, motivul unic al recursurilor în cauzele C-66/16 P și C-68/16 P trebuie considerat ca fiind inoperant în măsura în care s-a întemeiat pe încălcarea articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- În ceea ce privește motivul unic în măsura în care este întemeiat pe încălcarea articolului 106 alineatul (2) TFUE
- 54 Articolul 106 alineatul (2) TFUE prevede că întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general se supun normelor tratatelor și în special regulilor de concurență, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată și că dezvoltarea schimburilor comerciale nu trebuie să fie afectată într-o măsură care contravine intereselor Uniunii.
- 55 În ceea ce privește articularea între condițiile impuse de jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), și examinarea unei măsuri de ajutor în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE, reiese din jurisprudența Curții că controlul respectării condițiilor prevăzute de această jurisprudență intervine în amonte, la momentul examinării aspectului dacă măsura în cauză trebuie calificată drept ajutor de stat. Acest aspect este astfel prealabil celui care constă în verificarea, dacă este cazul, a aspectului dacă un ajutor incompatibil este totuși necesar pentru îndeplinirea misiunii încredințate beneficiarului măsurii în discuție, în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 martie 2017, Viasat Broadcasting UK/Comisia, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punctul 34).
- 56 Întrucât condițiile prevăzute de Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), și cele necesare pentru punerea în aplicare a articolului 106 alineatul (2) TFUE urmăresc astfel, în principiu, finalități diferite, Curtea a statuat că, pentru a efectua o examinare a unei măsuri de ajutor în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE, Comisia nu este obligată să examineze respectarea celei de a doua și a celei de patra condiții prevăzute de jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 martie 2017, Viasat Broadcasting UK/Comisia (C-660/15 P, EU:C:2017:178, punctul 33). Totuși, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 97 din concluzii, prima condiție Altmark, potrivit căreia întreprinderea beneficiară trebuie să fie însărcinată în mod efectiv cu executarea unor obligații de serviciu public care trebuie să fie definite în mod clar, se aplică și în cazul în care a fost invocată derogarea prevăzută la articolul 106 alineatul (2) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 martie 1974, BRT și Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:25, punctul 22, precum și Hotărârea din 11 aprilie 1989, Saeed Flugreisen și Silver Line Reisebüro, 66/86, EU:C:1989:140, punctul 56).
- 57 În speță, reiese din cuprinsul punctului 99 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902) că Tribunalul s-a referit la punctele 42-79 din această hotărâre, privind prima condiție Altmark, pentru a constata că Comisia putea să considere în mod întemeiat că, în ceea ce privește Comunitatea autonomă Țara Bascilor, operatorii de rețele terestre nu erau însărcinați cu executarea unui SIEG clar definit. Tribunalul a concluzionat, prin urmare, că această instituție nu a săvârșit nicio eroare de drept apreciind, în considerentul (172) al deciziei în litigiu, că excepția vizată la articolul 106 alineatul (2) TFUE nu putea fi invocată.

- 58 În mod similar, la punctul 126 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), Tribunalul a dedus din lipsa unei definiții valabile a unui SIEG că Comisia nu a săvârșit o eroare considerând că măsura în cauză nu era compatibilă cu piața internă, în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE.
- 59 Rezultă că, în Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902) și în Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), Tribunalul și-a întemeiat aprecierea cu privire la articolul 106 alineatul (2) TFUE pe prima condiție Altmark.
- 60 Prin urmare, este necesar să se constate că motivul unic al recursului în cauzele C-66/16 P și C-68/16 P, în măsura în care privește prima condiție Altmark, este susceptibil să conducă la anularea Hotărârii T-462/13 (EU:T:2015:902) și a Hotărârii T-487/13 (EU:T:2015:899), întrucât este întemeiat pe încălcarea articolului 106 alineatul (2) TFUE.
- 61 În aceste condiții, în pofida caracterului inoperant al motivului unic al recursurilor în cauzele C-66/16 P și C-68/16 P, în măsura în care este întemeiat pe încălcarea articolului 107 alineatul (1) TFUE, este necesar să se examineze diferitele aspecte ale acestui motiv, referitoare la problema definirii SIEG, în sensul articolului 106 alineatul (2) TFUE.

Cu privire la motivul unic

Cu privire la primul aspect

– Argumentele părților

- 62 Prin intermediul primului aspect al motivului unic, recurentele reproșează Tribunalului că a aplicat în mod eronat jurisprudența Curții și a Tribunalului potrivit căreia definirea SIEG de către un stat membru nu poate fi repusă în discuție de Comisie decât în cazul unei erori vădite.
- 63 Recurentele susțin că, pentru a valida aprecierea Comisiei în ceea ce privește prima condiție Altmark, Tribunalul s-a întemeiat exclusiv, la punctul 79 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 80 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 101 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899) și la punctul 110 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), pe constatarea că definirea SIEG în cauză de către autoritățile spaniole nu era suficient de „clară și [de] precisă”, fără ca, pe de altă parte, să statueze că o asemenea definiție era „vădit eronată”. Dimpotrivă, Tribunalul însuși ar recunoaște că există o disfuncționalitate a pieței relevante și că serviciul în cauză constituia o activitate susceptibilă să fie calificată drept SIEG.
- 64 În acest mod, Tribunalul ar fi depășit în mod vădit limitele controlului erorii vădite prevăzute la articolul 14 TFUE, la articolul 106 alineatul (2) TFUE, la articolul 107 alineatul (1) TFUE și de Protocolul nr. 26 privind serviciile de interes general.
- 65 Comisia consideră că primul aspect al motivului unic este inoperant sau, în orice caz, nefondat.
- 66 SES Astra consideră că primul aspect al motivului unic este inadmisibil și, în orice caz, nefondat.

– Aprecierea Curții

- 67 Prin intermediul primului aspect al motivului unic, recurentele susțin în esență că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept statuând că prima condiție Altmark nu era îndeplinită în lipsa unei definiri clare și precise a serviciului în cauză drept SIEG, fără a verifica dacă definirea acestui SIEG era vădit eronată. Procedând astfel, Tribunalul nu ar fi respectat puterea discreționară de care dispun statele membre în stabilirea SIEG, care nu este susceptibil să fie limitat decât în cazul unei erori vădite.

- 68 În primul rând, în măsura în care acest aspect urmărește să stabilească dacă Tribunalul a exercitat un control jurisdicțional adecvat în privința aprecierii Comisiei referitoare la prima condiție Altmark, trebuie arătat că recurente invocă o problemă de drept pe care Curtea are competența să o examineze în cadrul recursului. Argumentul SES Astra întemeiat pe o pretinsă inadmisibilitate a aspectului menționat trebuie, prin urmare, respins.
- 69 În al doilea rând, trebuie amintit că statele membre au dreptul, cu respectarea dreptului Uniunii, să definească întinderea și organizarea propriilor SIEG ținând cont în special de obiective proprii politiciilor lor naționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, ENEL, C-242/10, EU:C:2011:861, punctul 50 și jurisprudența citată).
- 70 Statele membre dispun în această privință de o putere largă de apreciere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 mai 2013, Libert și alții, C-197/11 și C-203/11, EU:C:2013:288, punctul 88), care nu poate fi repusă în discuție de Comisie decât în cazul unei erori vădite (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 februarie 2016, Germania/Comisia, C-446/14 P, nepublicată, EU:C:2016:97, punctul 44).
- 71 Cu toate acestea, astfel cum în mod corect a statuat Tribunalul, la punctul 51 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 51 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 98 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și la punctul 80 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), puterea de care dispun statele membre în ceea ce privește definirea SIEG nu poate fi nelimitată.
- 72 Rezultă din cuprinsul punctului 89 din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), că, în această privință, prima condiție Altmark urmărește în esență să stabilească dacă, în primul rând, întreprinderea beneficiară a fost însărcinată efectiv cu executarea unor obligații de serviciu public și, în al doilea rând, dacă aceste obligații sunt clar definite în dreptul național.
- 73 Astfel cum a subliniat avocatul general în esență la punctele 112 și 114-117 din concluzii, condiția menționată urmărește un obiectiv de transparență și de securitate juridică care impune reunirea unor criterii minime privind existența unui sau mai multor acte de putere publică care să definească într-un mod suficient de precis cel puțin natura, durata și întinderea obligațiilor de serviciu public care revin întreprinderilor însărcinate cu aceste obligații. Astfel, în lipsa unei definiri clare a unor asemenea obiective, nu ar fi posibil să se controleze dacă o anumită activitate este susceptibilă să intre sub incidența noțiunii de SIEG.
- 74 Rezultă că, contrar celor susținute de recurente, Tribunalul nu a încălcat întinderea controlului pe care trebuia să îl efectueze în ceea ce privește definirea unui serviciu de către un stat membru drept SIEG, în măsura în care a statuat că, în lipsa unei definiri clare a serviciului în cauză ca SIEG în dreptul național, prima condiție Altmark nu era îndeplinită.
- 75 Această concluzie nu este repusă în discuție de argumentul recurențelor potrivit căruia este cert că există o deficiență a pieței relevante și că serviciul în cauză este o activitate susceptibilă să fie calificată drept SIEG. Astfel, după cum a subliniat avocatul general la punctul 122 din concluzii, asemenea împrejurări nu sunt pertinente pentru a stabili dacă întreprinderilor în cauză le-a fost încredințată în mod efectiv executarea unor obligații de serviciu public printr-un act public și dacă aceste obligații au fost definite în mod clar.
- 76 În aceste condiții, primul aspect al motivului unic trebuie înlăturat ca nefondat.

Cu privire la al doilea aspect

– Argumentația părților

- 77 Prin intermediul celui de al doilea aspect al motivului unic, recurentele consideră că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept statuând că definirea unui serviciu ca SIEG trebuie în mod necesar să includă tehnologia prin care aceste serviciu este furnizat pentru ca această tehnologie să poată fi considerată ca fiind acoperită de puterea largă de apreciere recunoscută statelor membre.
- 78 Potrivit recurentelor, statele membre dispun de o asemenea putere de apreciere nu numai pentru a „defini” SIEG, ci și pentru „a-l furniza, a dispune punerea sa în aplicare și a-l organiza”, ceea ce ar cuprinde în mod necesar posibilitatea de a alege o tehnologie concretă pentru prestarea sa. Această competență ar reieși din Protocolul nr. 26 privind serviciile de interes general și din Protocolul nr. 29 privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre, precum și din jurisprudența Curții și a Tribunalului.
- 79 În plus, recurentele în cauzele C-66/16 P, C-67/16 P și C-69/16 P arată că Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900) și Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898) sunt afectate de incoerență, în măsura în care Tribunalul a statuat în acestea printre altele că, definind serviciul de exploatare a rețelei TDT ca SIEG, autoritățile spaniole nu trebuiau să discrimineze celelalte platforme.
- 80 Comisia și SES Astra consideră că al doilea aspect al motivului unic este inadmisibil.

– Aprecierea Curții

- 81 Prin intermediul celui de al doilea aspect al motivului lor unic, recurentele critică în esență hotărârile atacate întrucât Tribunalul ar fi limitat în cuprinsul lor puterea de apreciere a statelor membre doar la definirea SIEG, ignorând astfel existența unei asemenea competențe în ceea ce privește alegerea modalităților concrete ale prestării acestor SIEG.
- 82 Trebuie să se constate că acest argument ține de o lectură eronată a hotărârilor atacate.
- 83 În primul rând, recurentele recunosc ele însele că, la punctul 50 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 50 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 97 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și la punctul 79 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), Tribunalul a recunoscut expres, referindu-se la articolul 1 prima liniuță din Protocolul nr. 26 privind serviciile de interes general că autoritățile naționale, regionale și locale dispun de o amplă putere discreționară pentru a furniza, a dispune punerea în aplicare și a organiza SIEG într-o modalitate care să răspundă în cea mai mare măsură posibil necesităților utilizatorilor.
- 84 În al doilea rând, contrar celor susținute de recurente, nu reiese în niciun caz din hotărârile atacate că Tribunalul a statuat că calificarea unui serviciu ca SIEG trebuie să includă în mod necesar tehnologia prin intermediul căreia va fi furnizat acest serviciu.
- 85 Astfel, după cum reiese din examinarea primului aspect al prezentului motiv, Tribunalul s-a limitat să aprecieze dacă prima condiție Altmark era îndeplinită, în speță, în ceea ce privește serviciul de exploatare a rețelei TDT. În această privință, Tribunalul a examinat dacă serviciul menționat răspundea cerinței de definire clară a SIEG în sensul respectivei condiții verificând în special existența criteriilor minime vizate la punctul 73 din prezenta hotărâre. Procedând astfel, acesta nu s-a pronunțat cu privire la modalitatea în care serviciul în cauză ar fi trebuit definit în mod concret în dreptul național pentru a putea răspunde la prima condiție Altmark.

- 86 În aceste împrejurări, în cauzele C-66/16 P, C-67/16 P și C-69/16 P, recurentele nu se pot întemeia nici pe existența unei pretense incoerențe care ar afecta hotărârile T-462/13 (EU:T:2015:902), T-465/13 (EU:T:2015:900), T-541/13 (EU:T:2015:898).
- 87 În consecință, al doilea aspect al motivului unic trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al treilea aspect

– Argumentația părților

- 88 Prin intermediul celui de al treilea aspect al motivul unic, recurentele reproșează Tribunalului că a denaturat cuprinsul dispozițiilor legislației naționale relevante și jurisprudența referitoare la aceasta și că, prin urmare, a efectuat constatări care contravin în mod vădit conținutului lor, precum și că a atribuit anumitor elemente un domeniu de aplicare ce nu le corespundea.
- 89 În primul rând, recurentele susțin că Tribunalul a denaturat în mod vădit cuprinsul dispozițiilor legislației la care, în plus, s-ar fi referit în mod selectiv. Mai precis, Ley 32/2003, General de Telecomunicaciones (Legea generală 32/2003 privind telecomunicațiile) din 3 noiembrie 2003 (BOE nr. 264 din 4 noiembrie 2003, p. 38890, denumită în continuare „Legea 32/2003”) ar califica în mod explicit exploatarea rețelelor de radio și de televiziune drept „serviciu de interes general”. În această privință, contrar celor decise de Tribunal la punctul 57 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 57 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 104 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și la punctul 86 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), ar fi posibil să se confere obligații de SIEG tuturor operatorilor unui sector, în special pentru a garanta universalitatea acestui serviciu. Tocmai acesta este obiectivul legislației spaniole în materie de radiodifuziune prin impunerea obligațiilor de acoperire minimă aplicabile întregului sector vizat. În plus, diferitele acte normative adoptate de autoritățile spaniole ar face referire în mod explicit la tehnologia terestră, contrar interpretării date de Tribunal acesteia.
- 90 În al doilea rând, recurentele susțin că hotărârile atacate conțin afirmații care contravin în mod vădit elementelor supuse examinării Tribunalului. Acesta din urmă ar fi constatat în mod eronat că, în niciun moment, recurentele nu au fost în măsură să determine obligațiile de serviciu public care au fost puse în sarcina operatorilor de rețele de TDT fie de legislația spaniolă, fie de convențiile de exploatare și cu atât mai puțin au făcut dovada acestora (punctul 72 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), punctul 73 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), punctul 115 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899) și punctul 103 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898). Recurentele se referă, în această privință, la acordurile pe care autoritățile basce le-au încheiat cu Itelazpi (cauza C-66/16 P), la contractul public semnat între autoritățile catalane și Retevisión, precum și la caietul de sarcini aferent acestuia (cauza C-67/16 P), la acordurile și la convențiile adoptate de guvernul Comunității Navarra (cauza C-68/16 P), precum și la contractul și la caietul de sarcini aferente cererii de ofertă lansate de Comunidad autónoma de La Rioja (Comunitatea autonomă La Rioja, Spania) (cauza C-69/16 P).
- 91 Potrivit recurentelor, aceste acte sunt suficiente pentru a concluziona în sensul existenței unui SIEG, corect definit și mandatat, în sensul jurisprudenței Curții și al articolului 4 din Decizia 2005/842/CE a Comisiei din 28 noiembrie 2005 privind aplicarea articolului [106 alineatul (2) TFUE] la ajutorul de stat, sub forma unei compensații pentru obligația de serviciu public, acordat anumitor întreprinderi cărora le-a fost încredințată prestarea unui serviciu de interes economic general (JO 2005, L 312, p. 67, Ediție specială, 08/vol. 2, p. 186). Actele respective ar fi fost menționate în cadrul etapei administrative, precum și în cadrul procedurii în fața Tribunalului.

- 92 În plus, în ceea ce privește celelalte comunități autonome în afara Țării Bascilor, Tribunalul ar fi afirmat în mod eronat, la punctul 62 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 113 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899) și la punctul 92 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), că actele menționate nu au fost prezentate în cadrul etapei administrative și că Comisia nu era obligată să le examineze atunci când a analizat respectarea primei condiții Altmark, în măsura în care aceasta ar fi avut cunoștință de cererile de ofertă organizate în respectivele comunități autonome, ar fi dispus de caietele de sarcini aferente acestora și ar fi cunoscut identitatea adjudecatarilor. Potrivit recurentelor, Tribunalul ar fi trebuit să sancționeze Comisia pentru neluarea în considerare a acestor cereri de ofertă, în același mod cum a procedat la punctul 85 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900) și la punctul 60 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), în ceea ce privește a patra condiție Altmark.
- 93 Recurente susțin de asemenea că respectiva constatare care figurează la punctul 58 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 58 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 105 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și la punctul 87 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), potrivit căreia aceleași acte nu au putut califica în mod valabil exploatarea rețelei TDT a SIEG, în temeiul faptului că Legea 32/2003 impune respectarea principiului neutralității tehnologice, ar constitui o denaturare a conținutului acestei legi, dat fiind că aceasta erijează respectivul principiu în simplu principiu director, iar nu în normă care ar limita puterea autorităților publice.
- 94 În al treilea rând, Tribunalul ar fi extras o concluzie eronată în ceea ce privește existența unui SIEG, limitându-se să analizeze Legea 32/2003, deși există alte elemente ale dreptului național care precizează această lege și care au fost discutate în fața sa. Tribunalul ar fi trebuit astfel să ia în considerare jurisprudența Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) referitoare la măsura în cauză și la legislația spaniolă relevantă. În ceea ce privește Ley 31/1987 de Ordenación de las Telecomunicaciones (Legea 31/1987 privind organizarea telecomunicațiilor) din 18 decembrie 1987 (BOE nr. 303 din 19 decembrie 1987, p. 37409), care ar califica în mod specific tehnologia terestră drept serviciu public, aceasta ar fi fost în mod eronat înlăturată de Tribunal, la punctul 71 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 72 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900) și la punctul 102 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), pentru motivul că nu i-ar fi fost prezentată.
- 95 Comisia și SES Astra consideră că al treilea aspect al motivului unic este vădit inadmisibil.

– *Aprecierea Curții*

- 96 Prin intermediul celui de al treilea aspect al motivului unic, recurente consideră că Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept în aprecierea dispozițiilor dreptului național care, în opinia lor, ar defini clar serviciul în cauză drept SIEG.
- 97 Trebuie amintit de la început că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, odată ce Tribunalul a constatat sau a apreciat faptele, doar Curtea este competentă să exercite, în temeiul articolului 256 TFUE, un control asupra calificării juridice a acestor fapte și a consecințelor juridice care au fost stabilite pe baza lor. Aprecierea faptelor nu constituie, așadar, cu excepția cazului denaturării elementelor de probă care au fost prezentate în fața Tribunalului, o chestiune de drept supusă ca atare controlului Curții (a se vedea în special Hotărârea din 10 noiembrie 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/Comisia, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 98 Astfel, în ceea ce privește examinarea, în cadrul unui recurs, a aprecierilor Tribunalului din perspectiva dreptului național, Curtea este competentă numai să verifice dacă a existat o denaturare a acestui drept (Hotărârea din 10 noiembrie 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/Comisia, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punctul 44 și jurisprudența citată).

- 99 În această privință, o denaturare trebuie să reiasă în mod evident din înscrisurile dosarului, fără a fi necesară o nouă apreciere a faptelor și a probelor (a se vedea în special Ordonanța din 9 martie 2017, Simet/Comisia, C-232/16 P, nepublicată, EU:C:2017:200, punctul 58 și jurisprudența citată).
- 100 În ceea ce privește, în primul rând, aprecierea Legii 32/2003, Tribunalul a arătat, la punctul 57 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 57 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 104 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și la punctul 86 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), că calificarea drept serviciu de interes general conținută în această lege privea toate serviciile de telecomunicații, inclusiv rețelele de difuzare radio și de televiziune. Acesta a statuat că simplul fapt că un serviciu este desemnat ca fiind de interes general în dreptul național nu face ca orice operator care îl efectuează să aibă atribuții de executare a obligațiilor de serviciu public clar definite în sensul Hotărârii din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415). În plus, a constatat, pe de o parte, că nu reieșea din Legea 32/2003 că toate serviciile de telecomunicații din Spania aveau caracter de SIEG în sensul aceste hotărâri și, pe de altă parte, că această lege prevedea în mod expres că serviciile de interes general în sensul legii menționate trebuiau furnizate în cadrul unui regim de liberă concurență.
- 101 Trebuie să se constate, pe de o parte, că recurente nu au prezentat niciun element care să releve în mod evident că Tribunalul ar fi denaturat astfel conținutul Legii 32/2003.
- 102 Pe de altă parte, în măsura în care recurente critică concluzia pe care Tribunalul a întemeiat-o pe caracterul general al acestei legi, și anume că aceasta nu ar permite să se concluzioneze că operatorii care exploatează o rețea terestră ar fi investiți cu obligații de serviciu public clar definite, conform primei condiții Altmark, trebuie arătat că, din perspectiva elementelor echivoce ale legii menționate evocate la punctul 100 din prezenta hotărâre, această concluzie nu este afectată de nicio eroare de drept.
- 103 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentul recurentelor întemeiat pe faptul că Tribunalul ar fi efectuat constatări care contravin în mod vădit actelor normative adoptate de autoritățile spaniole care ar face explicit trimitere la tehnologia terestră, trebuie să se distingă, pe de o parte, cazul Țării Bascilor și, pe de altă parte, cel al celorlalte comunități autonome.
- 104 Referitor, mai întâi, la Țara Bascilor, recurente arată că acordurile încheiate în această comunitate autonomă precizează, corespunzător cerințelor legale, obligațiile de serviciu public aflate în sarcina beneficiarului, Itelazpi, definind printre altele natura și durata obligațiilor de serviciu public, întreprinderea în cauză, teritoriul vizat, natura drepturilor exclusive și caracterul universal al misiunii.
- 105 În această privință, reiese din cuprinsul punctelor 62 și 63 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902) că Tribunalul a apreciat aceste acorduri. El a statuat însă, în cadrul aprecierii sale suverane a faptelor speței, că nicio dispoziție a acordurilor menționate nu indica faptul că exploatarea rețelei terestre este considerată ca fiind serviciu public.
- 106 Referitor la acest aspect, aprecierea pe care Tribunalul a făcut-o cu privire la acordurile în cauză nu relevă nicio denaturare a conținutului lor. În special, argumentele dezvoltate în susținerea prezentului aspect nu scot în evidență nicio inexactitate materială vădită în ceea ce privește interpretarea pe care Tribunalul a dat-o respectivelor acorduri.
- 107 În continuare, în ceea ce privește celelalte comunități autonome decât cea a Țării Bascilor, recurente în cauzele C-67/16 P, C-68/16 P și C-69/16 P arată că, în Hotărârile T-465/13 (EU:T:2015:900), T-487/13 (EU:T:2015:899) și T-541/13 (EU:T:2015:898), Tribunalul a ignorat existența actelor oficiale vizate la punctul 90 din prezenta hotărâre, care definesc serviciul în cauză drept SIEG.

- 108 Această argumentație este inoperantă. Astfel, reiese din cuprinsul punctelor 62 și 63 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), al punctelor 113 și 114 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și al punctelor 92 și 93 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898) că Tribunalul nu s-a limitat să respingă argumentele recurențelor referitoare la aceste acte pentru motivul că acestea nu fuseseră prezentate de autoritățile spaniole în etapa administrativă ca exemple de acte de atribuire a unei misiuni de serviciu public, ci a examinat, cu titlu subsidiar, conținutul elementelor invocate de recurente și a statuat că niciun element care figura în respectivele documente nu permitea să se concluzioneze că serviciul în cauză constituia un SIEG în sensul Hotărârii din 24 iulie 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415). Or, recurențele nici nu au contestat aprecierea juridică a Tribunalului care figurează la aceste puncte, nici, *a fortiori*, nu au prezentat elemente care să releve că, efectuând această apreciere, Tribunalul a denaturat conținutul respectivelor elemente.
- 109 În al treilea rând, argumentul recurențelor potrivit căruia Tribunalul ar fi ignorat anumite elemente ale dreptului național, prezentate ca elemente de probă în cursul procedurii în fața Tribunalului, astfel încât acesta ar fi încălcat domeniul de aplicare al Legii 32/2003, trebuie înlăturat.
- 110 Astfel, trebuie amintit că numai Tribunalul are competența de a aprecia elementele de probă care i-au fost prezentate. Or, Tribunalul, sub rezerva obligației de a respecta principiile generale și normele de procedură în materia sarcinii și a administrării probelor și de a nu denatura elementele de probă, nu este obligat să își motiveze în mod expres aprecierile referitoare la valoarea fiecărui element de probă care i-a fost prezentat, în special atunci când consideră că acestea nu prezintă interes sau sunt lipsite de relevanță pentru soluționarea litigiului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 2000, Dorsch Consult/Consiliul și Comisia, C-237/98 P, EU:C:2000:321, punctele 50 și 51).
- 111 În această privință, pe de o parte, recurențele nu formulează niciun reproș cu privire la o pretinsă încălcare de către Tribunal a normelor de procedură în materia sarcinii și a administrării probei. Pe de altă parte, nu reiese în mod vădit din elementele prezentate de recurente că actele în cauză au fost relevante în aprecierea serviciului de exploatare a rețelelor terestre ca SIEG.
- 112 Trebuie subliniat de asemenea că argumentul recurențelor întemeiat pe o pretinsă încălcare a Legii 31/1987 este inoperant. Astfel, reiese din cuprinsul punctului 71 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), al punctului 72 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900) și al punctului 102 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898) că Tribunalul nu s-a limitat să respingă argumentul recurențelor referitor la această lege, pentru motivul că aceasta nu îi fusese prezentată, ci s-a pronunțat, cu titlu subsidiar, cu privire la relevanța legii menționate. El a apreciat, în această privință, că faptul că, în temeiul aceleiași legi, serviciile de radiodifuziune audio și de televiziune prin unde terestre sunt servicii publice nu permitea, în orice caz, să se concluzioneze că Legea 31/1987 definește și serviciul în cauză drept serviciu public. Or, recurențele nu invocă nicio denaturare de către Tribunal a conținutului Legii 31/1987 în cadrul prezentelor recursuri.
- 113 În consecință, trebuie respins al treilea aspect al motivului unic ca fiind în parte inadmisibil, precum și, în parte, nefondat și, în parte, inoperant.

Cu privire la al patrulea aspect

– Argumentația părților

- 114 Prin intermediul celui de al patrulea aspect al motivului unic, recurențele apreciază că, prin respingerea la punctul 57 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 57 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 104 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și la punctul 86 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898) a definiției SIEG enunțate în Legea 32/2003 pentru motivul că această lege nu conținea niciun mandat de serviciu public, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept.

115 Tribunalul ar fi confundat astfel noțiunile de acte de „definire” și de „mandatare” a SIEG, care, contrar celor statuate de Tribunal, pot fi două acte distincte în funcție de repartizarea competențelor în statul membru în cauză.

116 Comisia și SES Astra consideră că acest al patrulea aspect al motivului unic este vădit inadmisibil.

– *Aprecierea Curții*

117 În măsura în care, prin intermediul celui de al patrulea aspect al motivului lor unic, recurentele reproșează Tribunalului că a impus ca actul de definire a SIEG în cauză să fie deopotrivă un act de mandatare a acestui SIEG către una sau mai multe întreprinderi, trebuie să se constate că acest aspect privește temeinicia interpretării primei condiții Altmark propuse de Tribunal, interpretare care constituie un aspect de drept. Astfel, argumentul Comisiei și al SES Astra întemeiat pe inadmisibilitatea acestui aspect trebuie respins.

118 Pe fond, argumentul pe care recurentele întemeiază al patrulea aspect al motivului unic provine dintr-o lectură vădit eronată a hotărârilor atacate. Astfel contrar celor susținute de recurente, Tribunalul nu a exclus utilizarea unor acte distincte cu scopul, pe de o parte, de a da o definiție a SIEG și, pe de altă parte, de a atribui misiuni referitoare la acest SIEG.

119 La punctul 52 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctul 52 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctul 99 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și la punctul 81 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), Tribunalul a recunoscut că răspunderea gestiunii unui SIEG poate fi încredințată întreprinderii în cauză prin intermediul unuia sau mai multor acte oficiale, a căror formă poate fi stabilită de fiecare stat membru, aceste acte trebuind printre altele să indice natura și durata obligațiilor de serviciu public, precum și întreprinderile și teritoriul în cauză.

120 Astfel cum s-a constatat la punctul 100 din prezenta hotărâre, în continuare, Tribunalul a statuat, într-o primă etapă, că simplul fapt că Legea 32/2003 desemnează un serviciu ca fiind de interes general nu înseamnă că orice operator care furnizează acest serviciu este însărcinat cu executarea unor obligații de serviciu public clar definite, în sensul primei condiții Altmark.

121 Într-o a doua etapă, astfel cum s-a arătat la punctele 103-108 din prezenta hotărâre, Tribunalul a examinat dacă existau alte acte decât Legea 32/2003 prin care operatorii vizati de măsura în cauză ar fi fost într-adevăr însărcinați cu obligații de serviciu public clar definite. Tribunalul a concluzionat însă că autoritățile spaniole nu au demonstrat că aceasta era situația în ceea ce privește serviciul în cauză.

122 Prin urmare, al patrulea aspect al motivului unic trebuie respins ca vădit nefondat.

Cu privire la al cincilea aspect

– *Argumentația părților*

123 Prin intermediul celui de al cincilea aspect al motivului unic, recurentele reproșează Tribunalului că a respins în mod eronat argumentația lor întemeiată pe îndeplinirea primei condiții Altmark, în esență pentru motivul că actele de definire și de atribuire a SIEG în cauză nu conțin formal în dispozițiile lor termenii „serviciu public”. Potrivit recurențelor, reiese astfel din cuprinsul punctului 63 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), al punctului 58 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), al punctului 91 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899) și al punctului 93 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898) că Tribunalul a impus ca definirea în dreptul național a SIEG în cauză să facă referire în mod explicit la termenii „serviciu public” pentru a fi considerată suficient de clară și de precisă.

124 Comisia, fără să exprime în mod specific concluzii cu privire la modul cum ar trebui să fie tratat a cincilea aspect al motivului unic, subliniază că Tribunalul nu a impus, în hotărârile atacate, utilizarea unei formule specifice în ceea ce privește definirea SIEG, ci a verificat dacă, în legislația națională, furnizarea serviciului de rețea era definită ca SIEG.

125 SES Astra consideră că al cincilea aspect al motivului unic este vădit inadmisibil.

– Aprecierea Curții

126 Prin intermediul celui de al cincilea aspect al motivului lor unic, recurente reproșează în esență Tribunalului că a adoptat o abordare formalistă impunând ca, pentru a răspunde la prima condiție Altmark, dispozițiile dreptului național care definesc SIEG și care atribuie misiunile de SIEG în cauză să conțină termenii „serviciu public”.

127 Trebuie să se constate că acest argument provine dintr-o lectură eronată a hotărârilor atacate. Astfel, nu reiese în niciun caz din cuprinsul punctului 63 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), al punctului 58 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), al punctului 91 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899) și al punctului 93 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), că Tribunalul a formulat cerința utilizării termenilor „serviciu public” pentru îndeplinirea primei condiții Altmark.

128 În aceste condiții, trebuie să se respingă ca nefondat al cincilea aspect al motivului unic.

Cu privire la al șaselea aspect

– Argumentația părților

129 Prin intermediul celui de al șaselea aspect al motivului unic, recurente reproșează Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept întrucât a statuat, la punctele 69 și 70 din Hotărârea T-462/13 (EU:T:2015:902), la punctele 70 și 71 din Hotărârea T-465/13 (EU:T:2015:900), la punctele 110 și 111 din Hotărârea T-487/13 (EU:T:2015:899), precum și la punctele 100 și 101 din Hotărârea T-541/13 (EU:T:2015:898), că Protocolul nr. 29 privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre nu privește finanțarea operatorilor de platforme de emisie de semnale în cauză pentru motivul că acest protocol nu face referire decât la operatorii publici de radiodifuziune.

130 Comisia apreciază că acest aspect este inoperant și, în orice caz, nefondat.

131 SES Astra consideră că al șaselea aspect al motivului unic este vădit inadmisibil și, în orice caz, nefondat.

– Aprecierea Curții

132 Prin intermediul celui de al șaselea aspect al motivului unic, recurente reproșează în esență Tribunalului că a săvârșit mai multe erori de drept statuând că Protocolul nr. 29 privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre nu este aplicabilă în speță.

133 Acest aspect trebuie respins ca fiind inoperant. Astfel cum arată Comisia, recurente nu arată în ce măsură aplicarea Protocolului nr. 29 privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre ar permite să se concluzioneze că beneficiarii măsurii în cauză au fost efectiv însărcinați cu executarea unor obligații de serviciu public și că aceste obligații au fost clar definite în dreptul național.

134 Întrucât niciunul dintre cele șase aspecte ale motivului unic invocat de recurente în susținerea recursurilor lor nu a fost reținut, acestea trebuie respinse în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- ¹³⁵ Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Articolul 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, prevede că partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- ¹³⁶ Întrucât Comisia și SES Astra au solicitat obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată, iar acestea din urmă au căzut în pretențiile formulate prin motivul lor unic, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară și hotărăște:

1) Respinge recursurile.

2) Obligă Comunidad Autónoma del País Vasco, Itelazpi SA, Comunidad Autónoma de Cataluña, Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI), Navarra de Servicios y Tecnologías SA, Cellnex Telecom SA și Retevisión I SA la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături